

Vladimir GRUJIĆ

NA POČETKU USTAVOBANITELJSKOG REŽIMA SRPSKA DRŽAVA je imala veliku potrebu za učenim ljudima raznih struka. Mada ne pod povoljnim uslovima u društveno-ekonomskom i kulturnom pogledu, oti-manje od zaostalosti vršilo se uporno. U tom pravcu učinjeni su veći koraci od polovine prošlog stoleća, kada Kneževina Srbija, zahvaljujući konstituisanju ustavobraniteljske uprave, sve više potpada pod zapadno-evropski uticaj, odnosno uticaj Austrije. Odatle se crpe ne samo opšti duh: pravnička, filozofska, politička i druga shvatanja, već se dobijaju ljudi slovenskog ili drugog porekla koji stupaju u državnu službu mlade, još polunezavisne zemlje. Među njima se nalazi i dr Aćim Medović, jedan od pionira zdravstvene službe i pisac dela stručne medicinsko-pravničke sadržine, najpre za obrazovanje pravnika na Velikoj školi u Beogradu.

I

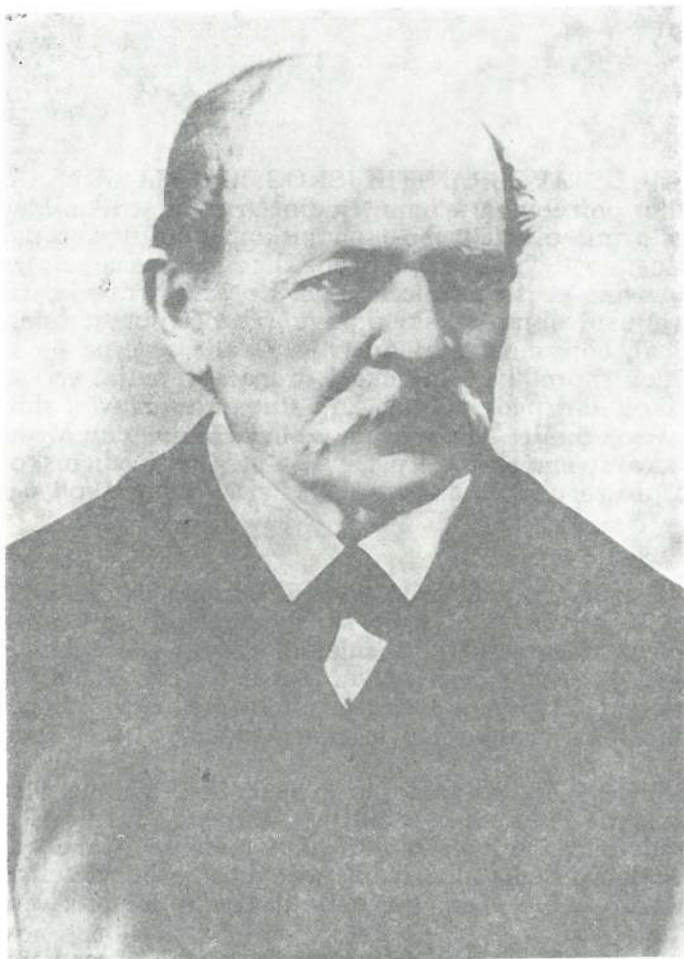
Aćim Medović pripada grupi starijih stranih lekara koji su iz Austrije došli u Kneževinu Srbiju. On se istakao svojim javnim kulturnim, naučnim i organizatorskim službeničkim radom. Poreklom je Poljak. Rođen je 1815. godine u Pogvizgovu, mestu istočne Galicije. Najpre je završio Filozofski fakultet u Beču, a potom Medicinski fakultet u tom gradu. Godine 1841. promovisan je za doktora medicine, hirurgije i ba-bičluka.¹

Dr Medović je u Srbiju došao krajem 1842. godine, i stupio je u službu kao fizikus Požarevačkog okruga. Stručno-naučnim i praktičnim lekarskim radom za boravka u Požarevcu tako se istakao da je 1852. godine premešten u Beograd za „stolonačelnika” u Popečiteljstvu vnutenjih dela, uskoro je bio postavljen za sekretara u Sanitetskom odeljenju istog Popečiteljstva.

Pošto se ukazala potreba za nastavnikom sudske medicine na Pravnom fakultetu Velike škole u Beogradu, to je 1865. godine Medović bio izabran za honorarnog profesora novoosnovane Katedre za sudsku medicinu, a 1879. godine postao je redovni profesor na toj Katedri. Penzionisan je 1881, a umro 1893. godine u Beogradu.

* Rad je pročitao na 20. naučnom sastanku Naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije održanom u Dubrovniku — Kuparima 23—25. V 1969. godine.

Medović je bio čovek trezvenih pogleda, radoznalog duha i široke kulture. Još kao fizik u Požarevcu izradio je kartu okruga u kome je radio, i objavio je svoje prve članke medicinske i druge sadržine, i to: *Kako naš narod čuva ovce od „stroke“* (1845); *O bolesti janikari (carbunculus malignus, 1848)*. Navedena dva članka publikovana su u „*Čiča-Srećkovom listu*“. U tom listu nastavio je saradnju člancima pod naslovom: *O odbijanju dece, O izboru dojkinje*.

Dr Aćim Medović

Uporedo sa praksom i ispitivanjem zdravstvenih prilika ljudi Požarevačkog okruga, što je pripadalo nadležnosti fizikusa, Medović se posvetio izučavanju golubačke mušice i epizootije, koja je pretila zdravlju stoke i ekonomskoj snazi naroda na selu. Vrlo zainteresovan, Medović je na terenu ispitivao biologiju golubačke mušice, i tražio sredstva za borbu protivu te napasti za goveda, ovce, koze. On je uložio veliki

trud, i uprkos nedostatku stručne literature i tehničkih sredstava, tj. mikroskopa, došao je do naučnih rezultata, koje je dostavio vladi u Beogradu. Ova je zatim Medovićevu studiju uputila Bečkoj akademiji nauka na mišljenje. Medovićeva rasprava o golubačkoj mušici i ponovljene epizootije podstaknule su kasnije mađarsku vladu da 1883. godine pošlje na teren entomologa dr Erd Temešvarija s nalogom da proveri Medovićeve naučne rezultate, osobito s pogledom na praktičnu stranu problema, odnosno upotrebu sredstava za uništavanje golubačke mušice.²⁾

Naučnu zainteresovanost Medović je pokazao i posle premeštaja u Beograd. U Glasniku Društva srpske slovesnosti objavio je 1852. godine rad: *Okružje požarevačko, povesno opisano sa kartom*, a u *Velikom beogradskom kalendaru* za 1852. godinu objavio je raspravu pod naslovom: *Mane i nedostaci našeg naroda, i način kako bi se njima pomoći moglo*.

Sa dosta primese prosvetiteljskog duha, a iz dubljih moralnih i patriotskih pobuda, Medović se kao lekar člankom *O negovanju dece u prvim godinama života*, člankom koji je objavljen u časopisu *Rodoljubci*, prvi javlja kod nas kao pisac koji želi da pruži neophodna znanja majkama, roditeljskom domu o značajnom periodu dečjeg života.

Kao profesor sudske medicine na Velikoj školi u Beogradu Medović je bio istaknuti nastavnik i savestan pisac udžbenika. Prve godine po izboru na mesto profesora Pravnog fakulteta objavio je u lepom litografisanom izdanju svoja predavanja pod naslovom: *Sudska medicina za pravnike* (1865), a zatim delo: *Sudska medicina za sudske, policajne i sanitetske zvaničnike, advokate i ostale pravnike* (1866).

U istoriji naše kulture, posebno istoriji obrazovanja, navedenim delima Medović ulazi kao jedan od prvih značajnih pisaca date oblasti.

Vrlo aktivan, Aćim Medović je 1867. godine držao predavanja o prvoj pomoći kod preloma kostiju i iščašenja, i to na kursu za berbere. Time je sticana kvalifikacija za bavljenje ovim poslom. Iz predavanja na održanom kursu proizašla je Medovićeva knjiga koju je štampao pod naslovom: *Male hirurgijske usluge i prva pomoć pri povredama tela* (1869)³⁾. Nije prošlo ni dve godine dana od pojave tog Medovićevog dela, a već 1871. godine pojavila se njegova knjiga za javnu i socijalnu higijenu: *Sanitetska policija*⁴⁾.

Između ostalog, dr Aćim Medović bio je vrlo preduzimljiv i u ostalom javnom društveno-kulturnom radu. On je bio jedan od petnaestorice osnivača Srpskog lekarskog društva 1872. godine. Na prvom prethodnom sastanku inicijatora jednoglasno je izabran za prvog privremenog predsednika, a potom na prvom redovnom godišnjem skupu potvrđen je za predsednika Srpskog lekarskog društva. Vršeci tu funkciju Medović je doprineo afirmisanju stručno-naučnog rada i lekarskog staleža u Kneževini Srbiji. Između ostalog on je bio i viđeni član Srpskog učenog društva.

II

Doprinos Aćima Medovića stručnoj medicinsko-pravničkoj literaturi najpre se kreće u oblasti obrazovanja na Pravnom fakultetu Velike škole u Beogradu.

Otkako je Licej Zakonom o Velikoj školi (Akademiji) 1863. godine prerastao u školu fakultetskog tipa, organizacijom nastave predviđeno je bilo da se u četvrtoj godini pravničkih studija, tokom prvog semestra, uči i sudska medicina sa 3 časa nedeljno, što će se nakon deset godina (1874) predavati u trećoj godini sa dva časa nedeljno.

Pošto je Medović izborom za honorarnog nastavnika sudske medicine na Velikoj školi dobio časove, pristupio je vrlo savesno vršenju dužnosti. Ovo se naročito ogleda u pripremanju predavanja, tako da su ih njegovi slušaoci uskoro imali u rukama.⁵⁾

Umnožena predavanja dr Aćima Medovića iz „Sudske medicine“ 1865. godine odnose se na pripremni, prvi deo, što je spremio po nemačkom autoru C. *Bergmann-u*. Izlaganje je Medović propratio sa 40 „kamenorezih slika“.⁶⁾

Sadržina knjige obuhvatila je sledeće: Uvod. Pojam i obim sudske medicine (§§ 1—10). Pripremni deo (§§ 11—121). I pravnička priprema (§§ 11—34). 1. Lekarski personal (§§ 11—19). 2. Oblik sudsko-medicinskog postupka (§§ 20—27). 3. Granice između radnje i veštaka i između radnje sudijine (§§ 28—34). — II iz fiziologije i anatomije (§§ 35—221). 1. O organizmu uopšte (§§ 35—48). Hemija (§§ 35—47). Tkanja (§§ 48). 2. Nešto više o sastavu i poslovanju tela čovečijega (§§ 49—221). Mišići i kljetno tkanje (§§ 49—53). Kostur (§§ 54—68). Opisanje (§§ 56—62). Razvijanje (§§ 63—66). Zubi (§ 67). Nervna sistema (§ 69). Nervi, sastav (§§ 69—70). Polaz (§§ 71—73). Funkcija, pokretački i osetljivi nervi, povratna pokretanja, organski nervi (§§ 74—85). Sredosrednji delovi, otnošaji (§ 86). Obloge (§§ 87—89). Oblik (§§ 90—92). Funkcija (fenologija) (§§ 93—96). Čulni organi (§§ 97—108). Uopšte (§§ 97—99). Opažanje prostora (§§ 100—101). Oko (§§ 102—106). Organ za sluh (§ 107). Organ za mirisanje i kus (§108). — Krv i krvni sudovi (§§ 109—125). — Crevni kanal i varenje (§§ 126—141). — Isturanja, disanje (§§ 146—167). — Životinjska toplota (§ 168). — Pregled (§ 169). Rasplodni delovi (§§ 170—194). Začeđenje (§§195—198). Razvijanje (§§ 199—200). Jaje i plod (§§ 201—210). Rođenje (§§ 211—213). Razvijanje posle rođenja (§§ 214—215). Smrt (§§ 216—221).

Na kraju lepo litografisanih predavanja Aćima Medovića postoji *Dodatak — za pregled celog kostura*.

Pored ostalog, u uvodnom delu svojih izlaganja Medović je istakao: „Francuskim lekarima imamo zahvaliti na važnom obogaćenju sudske medicine. Znaci smrti, promene na lešini od truljenja, dokazi za identičnost jednoga čoveka, način kako utiču smrtne povrede, ponašanje duševno bolesnih itd., razjasniše ponajviše francuski sudski lekari“.⁷⁾

Nakon samo godinu dana od pojave litografisane *Sudske medicine za pravnike* dr Medovića, štampano je njegovo veliko delo: *Sudska medicina za sudske, policajne i sanitetske zvaničnike, advokate i ostale pravnike*.⁸⁾

U uvodu te Medovićeve knjige obrađeno je pitanje: Država i državno lekarstvo (I—IV), gde se pored ostalog iznosi: „Država ima dakle da zaklanja život i zdravlje građana, i ona izvršuje tu zaštitu težeći da sve uticaje, koji bi ovima škoditi mogli, što većma zaustavi ili da im bar njihova škodljiva dejstva po mogućnosti oslabi“⁹⁾.

Na čelu literature za to svoje delo Medović je stavio knjigu C. *Bergmann-a: Lehrbuch der medicina forensis für Juristen*.¹⁰⁾ Ova knjiga nemačkog pisca bila je glavni izvor predavanja koja je litografisao, a isto tako i za potonje delo koje je mnogo obuhvatnije a bilo štampano. Od ostale literature kojom se Medović koristio valja navesti sledeća dela: J. H. *Schürmayer-a, Theoretisch practisches Lehrbuch der gerichtlichen Medicin* (1. Aufl. 1846), 3. Aufl. Erlangen, 1861; A. *Henke, Lehrbuch der gerichtlichen Medicin* (1. Aufl. 1812), 12. Aufl., Berlin, 1851; J. L. *Casper, Practisches Handbuch der Gerichtlichen Medicin sammt Atlas*, 3. Aufl. Berlin, 1860, 2 Bde.

Od dela iz ove oblasti Medović je ukazao još na tri dela na nemačkom jeziku, dok su ostala na francuskom jeziku. To su sledeća dela: M. *Orfila, Traité de médecine légale*, 4. éd., Paris, 1847; A. *Devergie, Médecine légale théorique et pratique avec le texte et l'interprétation des lois*, 3. éd., Paris, 1852. Pored toga na francuskom jeziku Medoviću bili su izvori: *Annales d'hygiène publique et de médecine légale*, Paris, Baillière.

Medovićevo obimno delo *Sudska medicina* raspoređeno po paragrafima obuhvatala je sledeće teme: Pristup (pojam, razvitak, važnost, obim (str. 1—6). — I pripremni deo. II Pravnička priprema. 1. Lekarski personal (9—12). 2. Oblik sudsko-lekarskog postupka (12—17). 3. Granice između radnje veštaka i između radnje sudijine (18—22). — Jestastvenička priprema iz fiziologije i anatomije. 1. O organizmu u opšte. Hemija (str. 23—29). 2. Nešto više o sastavu i poslovanjima čovečijeg tela. Mišići (26—30). Kostur (32—36). Čulni organ (61—71). Krv i krvni sudovi (73—82). Crveni kanal i varenje (86—96). Isturanja. Disanje (98—109). Životinjska toplota (110—113). Polni krug života (114—134). Začeđenje (153—156). Razvijanje posle rođenja (157—159). Smrt (160—167).

Sledeći deo Medovićeve knjige za pravnike jeste: II *Specijalni deo sudsko-medicinske istrage*. Ovde se nalazi najpre: Prvi deo — Istraga na živima (sudska biologija). Zatim sleduje: Prva vrsta — Istraga fizioloških stanja (sudska agiognosija, 172—202). sa sledećim temama: Pol, Nakaze, Sposobnost za začeđenje (kod čoveka, kod žene), Devojaštvo, Polna zločina, Silovanje, Skrnavljenje, Strvinstvo, Trudnoća, Rok trudnoće — trajanje, pozno rođenje, Natplodjenje, Porođaj, Pobacivanje, Lažna trudnoća, Začeće u neznanju, Porođaj iznenada, Dob, Podmetanje deteta. — Druga vrsta istrage patoloških stanja (sudska patognosija). Ovde je obuhvaćeno: A) Nasilna poremećenja zdravlja (sudska bijagnosija), i to: a) Povrede tela (str. 203—215), b) Trovanja (217—223). — B) Sporne telesne bolesti (sudska somatognosija) (225—233). — V) Sporne duševne bolesti (sudska psihognosija, 233—270). Drugi razdeo — istraga na mrtvima (sudska tanatologija, 281—301). — Prva vrsta — Istraga na odraslima (sudska megalognosija, 301—367). Druga vrsta — Istraga na novorođenima (sudska neogenognosija, 386—398).

Na kraju Medovićevog dela nalazi se *Dodatak sa šemama za protokole o sudskoj istrazi* na mrtvima i za sudsko-lekarsko mišljenje, kao i primerima za razne povrede, trovanja, i najzad „Taksa za sudsko, i za policajno-medicinska istraživanja i ostale usluge što amo idu“ (407—444).

U poređenju sa prvim litografisanim udžbenikom Aćima Medovića iz 1865. godine, potonja njegova knjiga iz 1866. godine ne samo što je štampana i mnogo obuhvatnije delo, već je ono nastalo na širim izvorima, odnosno na široj literaturi. Upravo, ta Medovićeva knjiga dobila je

vrlo važne nove delove, i to „Specijalni deo sudsko-lekarske istrage“¹¹⁾, našto dolaze dva velika razdela. Tako dopunjeno i prošireno delo, odnosno udžbenik Aćima Medovića zauzeo je važno mesto u biološko-medicinskom obrazovanju pravnika za vršenje sudsko-istražne prakse u kasnijem profesionalnom radu, kao što je knjiga mogla postati priručnom i za svršene pravnike na raznim dužnostima u sudstvu, advokaturi i ostalim funkcijama državne uprave.

Od dela Aćima Medovića koja čine njegov vidan specijalan doprinos sanitetskoj i pravničkoj literaturi, upravo lekarskoj praksi u javnoj zaštiti zdravlja građana svakako najznačajnije delo jeste *Sanitetska policija prema načelima pravne države*. Tu knjigu sa „18 drvoreznih slika pregledala je i odobrila Školska komisija, a objavljena je 1871. godine. Glavni izvor za pisanje toga dela Medoviću je poslužio nemački autor J. H. Schürmayer.¹²⁾

Iz pregleda sadržaja, posle pružanja „Pojma o sanitetskoj policiji, njenoj celji i njenom odnošenju k policiji u opšte i k državi“ (§§ 1—28), nalazi se prvi odsek sa temom „Javno negovanje zdravlja (§§ 29—35) — Udaljenje uzroka, od kojih bolesti dolaze“. U glavi prvoj toga odseka obrađeno je pitanje pod naslovom „Potpuno uništavanje uzroka, od kojih dolaze bolesti — Sprečavanje naslednih bolesti (§§ 36—55); Otklanjanje škodljivih spoljašnjih uticaja (§§ 57—234). Glava druga ima za predmet obrade „Odbrana od prilepljivih bolesti (§§ 261—328). U prvom odseku knjige najkraća je glava treća: „Odbrana od mijazmantih bolesti“ (§ 329).

Drugi odsek Medovićevog dela nosi naslov: „Javno negovanje bolesnika“, i ima jednu glavu: „Nabavljanje sredstava za lečenje (§§ 331—493). Poslednji, treći odsek *Sanitetske policije* je najkraći, i tiče se „Uredbe lekarstva državnog, ili sanitetski ustav“ (§§ 494—510).

Posmatrano sa higijensko-medicinske tačke gledišta, prvi odsek Medovićevog dela je najvažniji. U njemu centralno mesto zauzimaju odeljci: „Udaljenje uzroka, od kojih bolesti dolaze“ i „Potpuno uništenje uzroka, od kojih dolaze bolesti“. Sadržinu prvog odeljka čine: Zdravlje i bolest. Pojam o njima (§ 29). Uslovi bolesti (§ 30). Naklonost na bolest, povod i prilika da se bolest dobije (§§ 31—35). Sledeći odeljak ima za tematiku: Potpuno uništenje uzroka, od kojih dolaze bolesti — Sprečavanje naslednih bolesti. Tu je obuhvaćeno: Nasledne bolesti, pojam o njima. Šta pomaže od njih. Zabrana zdravlju škodljivih brakova. Brakovi pre polne zrelosti. Dob za ženidbu i udadbu. Brakovi između starijih lica — lica jednake dobi — lica što pate od hroničnih, neizlečljivih bolesti — bolesti, koje su kadre obustaviti slobodnu volju. — Sifila (sifilis). Suha bolest, kao zapreka stupanju u brak. Bolesti, koje smetaju začedenju, kao smetnje stupanju u brak. Velika bolest, kao zapreka stupanju u brak. Brakovi među srodnicima. Mere protiv naložništva i proletarijata. Mere protiv draženja na nenaravnost. Javne bludnice, bordeli.

U odeljku prvog odseka koji nosi naslov „Otklanjanje škodljivih spoljašnjih uticaja“ glavna obrađena pitanja odnose se na vrste životnih namirnica, tj. hrane, stanovanja, javne higijene, otrovnih gasova i hemikalija.

Po Aćimu Medoviću „Policija“ uopšte — *Politia* — „obuhvata sva ona raznolika uređenja i ustanove, kojima se ide na to, da se upotreblja-

vanjem opšte državne vlasti uklone spoljašnje smetnje, koje svestranom dopuštenom razvitku ljudskih sila na putu stoje, a niko ih sam ne može da ukloni“¹³⁾ dok „Medicinska policija — *Politia medica* — je nauka o sistematičnoj, načelima policije u opšte uslovljenoj, primeni medicinskih i u širem smislu prirodnih znanja, za postizanje državnih celji“¹⁴⁾.

Medović potom pravi suštinsku razliku između sudske medicine — *Medicina forensis s. legalis* — i lekarske policije. Dok sudska medicina uči kako „prema osobitim potrebama pravosudstva, posredstvom prirodnih i lekarskih znanja, po zakonitim formama, promatranja i ispitivanja drže, i kako se iz onoga, što se iz njih kao istina dokuči, izvode posledice za neke pravne celji“¹⁵⁾ dotle je *Sanitetska policija* usmerena na preventivu; ima, dakle, javno-društveni karakter. Inače, i jedna i druga grana: *Medicina forensis s. legalis* i *Politia medica* čine zajedno nauku o državnom lekarstvu — *Medicina publica s. politico forensis* (§ 22, str. 12)¹⁶⁾.

Zadaci lekarske, tj. sanitetske policije jesu: 1) javno negovanje zdravlja, 2) javno negovanje bolesnika i 3) organizacija policajno-lekarskih vlasti, o čemu svaka pravno uređena država mora da vodi računa.

Dr Aćim Medović je naveo literaturu za „Lekarsku policiju“, od koje 19 su dela na nemačkom jeziku, nemačkih autora, dok 4 pripadaju francuskim autorima. On je ukazao i na povremene časopise i listove kao izvore koje je koristio, od kojih su 6 na nemačkom jeziku i 2 na francuskom jeziku. Jasno, njemu kao nemačkom đaku na medicinskim studijama u Beču najpristupačnija bila je literatura na nemačkom jeziku. Ipak, Medoviću glavno delo kojim se služio jeste delo J. H. Schürmayer-a: *Hanbuch der medizinischen Polizei*.¹⁷⁾

*

Od više stranaca profesora, lekara i jurista koji su iz Austrije prešli u Srbiju da rade na Liceju, odnosno Velikoj školi, ili direktno učestvuju u zdravstvenoj službi na raznim položajima državne administracije, Aćim Medović zauzima istaknuto mesto. Kao lekaru njemu je bilo naročito stalo da bogato iskustvo zapadnoevropske medicinske nauke presadi u sredinu u koju se s ljubavlju uklopio. Savestan i istrajan u radu, on je mogao nakon više od dvadeset godina posle prelaska u Srbiju da se prihvati predavanja sudske medicine na Pravnom fakultetu Velike škole u Beogradu, i da napiše dela od koristi za stručno pravničko obrazovanje. Istina, Medovićeva dela nisu originalna, već više prerade i prilagođavanja. Štaviše, on se oslanja samo na pojedine strane autore, koji su mu bili skoro jedini izvor.

Medović je praktičan duh i dobar organizator, pa je kao lekar u ulozi nastavnika na Pravnom fakultetu Velike škole najviše učinio što je mogao, pri čemu je uvek imao u vidu celokupnu aktivnost pravnika na medicinskom sektoru. On je bio sklon i naučno-istraživačkom radu, ali, osim za kratko vreme, njemu se nije pružila mogućnost da to ogleda na širem planu.

Kao lekar i pisac dr Aćim Medović je dao lep prilog kulturi Kneževine Srbije.

Napomene

¹⁾ *Stanojević V.*, Istorija srpske medicine, delo u rukopisu; Arhiv Srpske akademije nauka i umetnosti u Beogradu, br. 13339. — ²⁾ Op. cit., ³⁾ Puni naslov te Medovićeve knjige glasi: Male hirurzijske usluge i prva pomoć u povredama tela za izučene berbere u Kneževini Srbiji, Beograd, Državna štamparija 1869, str. XIII, 411. — ⁴⁾ Predavanja profesora Medovića beležio je M. Protić, praktikant Ministarstva pravde, pa ih je zatim dao na litografisanje. Pravo na preštampavanje zadržao je dr Medović. — ⁵⁾ Potpuni naslov glasi: Sudska medicina za pravnike kako je ove godine u velikoj školi beogradskoj predavao Aćim Medović medicine doktor, babičenja magistar, pri Knj. Srbskom Ministarstvu unutrašnjih dela, odseku sanitetskom sekretar, Srbskom učenom društvu redovni član — Deo prvi ili pripremni po Bergmanu sa 40 kamenoreznih slika u tekstu u Beogradu u državnoj kamenoreznici 1865, str. I—VIII; 1—191. Litografisao Mil. Savić. — ⁶⁾ Op. cit. str. V. — ⁷⁾ Puni naslov tog Medovićevo delo jeste: Državno lekarstvo za pravnike i lekare — Deo prvi — Sudska medicina za sudske, policajne i sanitetske zvaničnike, za advokata i ostale pravnike napisao Dr Aćim Medović — Pregledala školska komisija u Beogradu u Državnoj štampariji 1866, str. I—IV; 1—444. — ⁸⁾ Op. cit., II. ⁹⁾ Braunschweig, gr. 8, 1846. — ¹⁰⁾ Na to dolazi str. 171—444. — ¹¹⁾ Ceo naslov tog Medovićevo delo glasi: Sanitetska policija prema načelima pravne države (po Sirmajeru) sa nekolikim primedbama i naznačenjem postojećih u Kneževini Srbiji sanitetsko-policajnih zakona, uredba i nastavljenja, glavnijih pretpisa i pouka za policajne i sanitetske zvaničnike — Državno lekarstvo, deo 2, Beograd, 1871, str. I—XX; 1—143. — ¹²⁾ Op. cit., str. 3. — ¹³⁾ Op. cit., str. 11. — ¹⁴⁾ Op. cit., str. 12. — ¹⁵⁾ Op. cit., §§ 22, str. 12. ¹⁶⁾ Aufl. Erlangen, 1856. — Od sve navedene literature na nemačkom jeziku 3 dela su iz XVIII veka a ostala iz početka i sredine XIX veka. Dela francuskih autora su iz XIX veka. — ¹⁷⁾ Op. cit.

CONTRIBUTION DU DR. ACIM MEDOVIĆ A LA LITTÉRATURE MEDICOJURIDIQUE

Vladimir GRUJIC

DR ACIM MEDOVIĆ APPARTIENT AU GROUPE DES MÉDECINS QUI SONT DE l'Autriche venus à la principauté de Serbie. Il se distingue par son travail public, culturel, scientifique et de l'organisateur. Il est originaire de la Pologne. Il est né en 1815, à Podvizgov dans la Galicie d'est. Tout d'abord il a fait ses études à la Faculté des lettres à Vienne, puis, en 1841, à la Faculté de médecine dans la même ville.

Dr Medović est venu en Serbie vers la fin de l'année 1842, et il est rentré au service en qualité de médecin communal du département Požarevac. Pendant son séjour à Požarevac il s'est distingué si bien par son travail professionnel scientifique ainsi que par son pratique médical qu'en 1852 il est venu à Belgrade pour „chef de bureau" au Ministère de l'Intérieur; très vite il est nommé secrétaire du bureau sanitaire du même Ministère. Comme on avait besoin de l'enseignant pour la médecine légale à la Faculté de droit de l'Université à Belgrade, c'est en 1865, qu'il est nommé professeur honoraire de la Chaire nouveau formée de la médecine légale, et, en 1879, il est nommé professeur titulaire de la même Chaire. Il est mis à la retraite en 1881, et il est mort en 1893, à Belgrade.

Medović était un homme perspicace, de l'esprit curieux et de la culture vaste. Comme médecin communal à Požarevac il a publié ses premiers articles de la médecine et les autres.

Comme professeur de la médecine légale il était écrivain consciencieux des livres de classe. Bientôt, il a publié ses leçons sous titre *Médecine légale pour les juristes* (1865), puis l'oeuvre *Médecine légale pour les fonctionnaires juridiques, policiers et sanitaires, les avocats et les autres juristes* (1866).

Son livre *Petits services chirurgicaux et premiers soins au cas des blessures* (1869) est procédé des enseignements qu'il donnait à un des cours. Son oeuvre *Police sanitaire* est publié en 1871.

Dr Aćim Medović a beaucoup contribué à l'affirmation du travail professionnel scientifique et de la classe médicale en Serbie, et il était membre éminent de la Société serbe scientifique.

GRGUR BUČIĆ U OGLEDALU SVOJIH PISAMA ERNSTU HAECKELU. PRILOG BIOGRAFIJI HVARSKOG „PUSTINJAKA NAUKE"

Zdenko LEVNTAL

MEĐU BROJNIM STRUČNJACIMA I NAUČNICIMA IZ NAŠIH KRAJEVA koji su dali značajne priloge svetskoj nauci, — Hvaranin Grgur Bučić predstavlja ličnost koja je već odavna zaslužila posebnu pažnju naših istoričara nauka, ali koja je i pored toga do danas kod nas ostala gotovo sasvim nepoznata. Da naš vredni zoolog, istoričar i popularizator prirodnih nauka Ante Tadić¹ nije pre nekoliko godina objavio temeljitu i opširnu studiju o Bučiću, on bi, ako se izuzmu neki kraći osvrti ili novinski članci bio još više zaboravljen, a naučno gotovo sasvim neobrađen.

Zainteresovan Tadićevom studijom za Bučićevu ličnost i njegov naučni opus, ja sam 1963. god. proveo nedelju dana u Hvaru kao gost Istorijškog arhiva tog grada, da bih pregledao bogatu građu — dokumenta, pisma, radove, biblioteku, beleške itd. — fond Grgura Bučića koji je od propasti (godinama je taj materijal ležao u štali za koze...) sačuvao upravnik arhiva Niko Duboković-Nadalin. Pregled ovog fonda, kao i kasnija istraživanja, a naročito kontakt sa Haeckelovim muzejom i Institutom za istoriju zoologije posebno nauke o razvitku u Jeni, dali su rezultate koji predstavljaju interesantnu dopunu dosadašnjim radovima o Bučiću. Smatrao sam da bi iz obilja ove građe pre svega trebalo objaviti Bučićevu prepisku s velikim nemačkim prirodnjakom Haeckelom, kako zbog značajnosti Haeckelove ličnosti, tako još više i zbog toga što se i iz ovih malobrojnih i kratkih pisama i dopisnica može vrlo dobro sagledati lik Grgura Bučića kao čoveka, naučnika-samouka i privrženog prijatelja.

Činjenica da Tadićeva studija pruža dovoljno opširne biografske podatke o Bučiću — oslobađa me obaveze da ovom prilikom o njegovom životu kažem više nego što je neophodno da bi se dalo odgovarajuće mesto pismima koja ovde objavljujem. Haeckelova pisma Bučiću sprema se, kako smo obavešteni, da publikuje A. Tadić. Mikrofilmove Bučićevih pisama koja se čuvaju u Haeckelovom muzeju primio sam, pored niza drugih informacija, od prof. Georga Uschmanna, upravnika tog muzeja, kojem i na ovom mestu želim da izrazim moju veliku zahvalnost.

* Izvod ovog rada pročitao je na 20. naučnom sastanku Naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije održanom u Dubrovniku — Kuparima 23—25. V 1969. godine.